



ЦЕНТР  
ЕКОНОМІЧНОЇ  
СТРАТЕГІЇ



wiiw

The Vienna Institute  
for International  
Economic Studies

Дата: 28 жовтня 2025 р.

Автори: Богдан Слущкий, Денис Ящук

## Наслідки законодавчих змін до акцизного податку на тютюнові вироби в Україні. Огляд ринку



## ЦЕНТР ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ



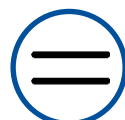
Ми — незалежний аналітичний центр з питань **економічної** політики, **заснований** у 2015 році.



Наша робота включає дослідження податкової та **акцизної** політики, зокрема у **тютюновому** секторі.



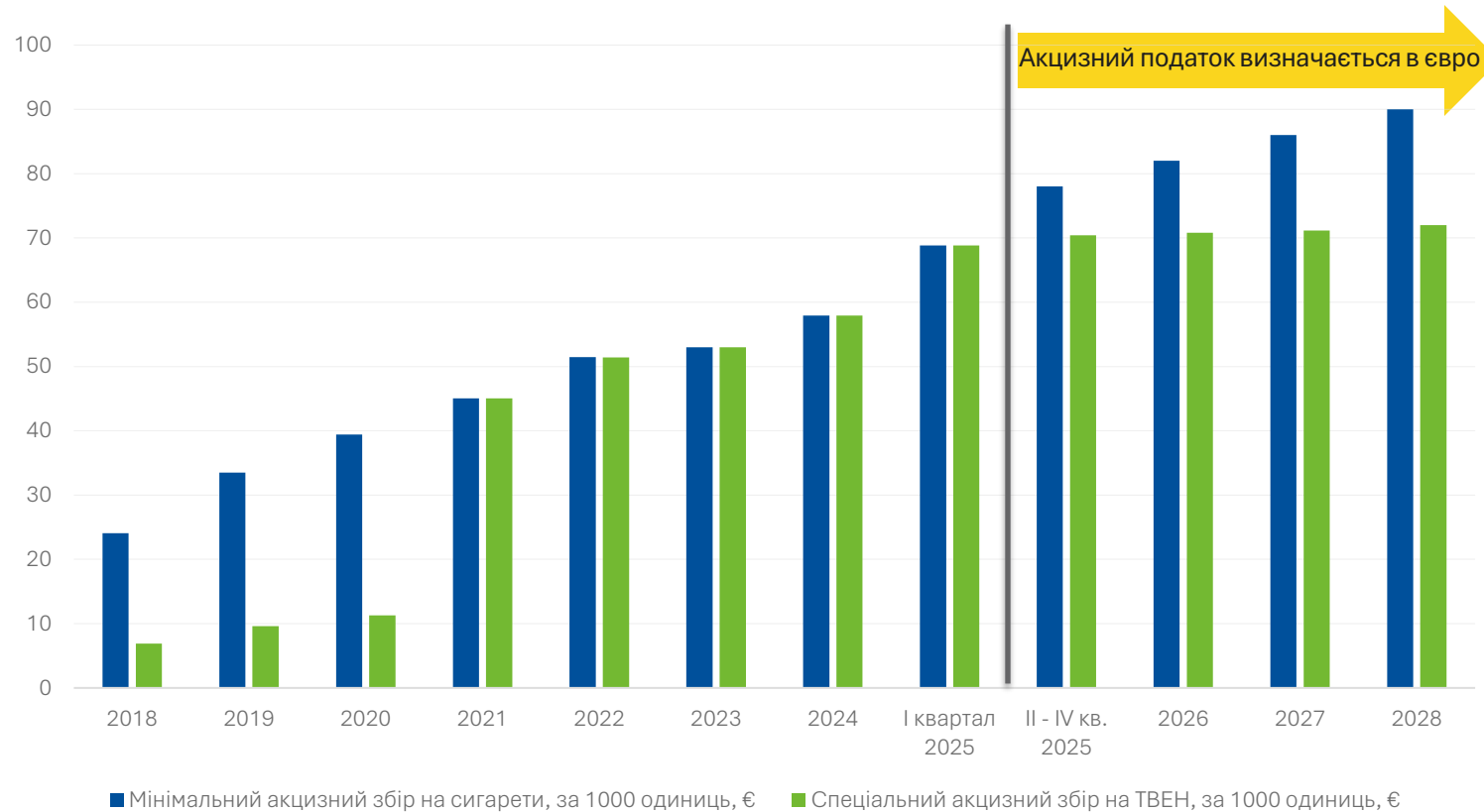
Ми **аналізуємо**, як **акцизне оподаткування** впливає на споживання, ціни, бюджетні надходження та тіньовий ринок.



Ми підтримуємо **рівне оподаткування для всіх тютюнових виробів**, без фіскальних переваг для будь-якої категорії, та виступаємо за справедливу, прозору й ефективну акцизну систему в умовах ринку, що швидко розвивається.

# Це дослідження містить комплексну оцінку нової акцизної політики, яка набула чинності у II кварталі 2025 року.

Україна стабільно та безперервно підвищує ставки акцизу на тютюнові вироби.



Ключові **цілі підвищення ставок акцизу** на тютюнові вироби:

- Збільшення **фіскальних надходжень**;
- Виконання **євроінтеграційних зобов'язань**;
- Зниження **поширеності куріння**.

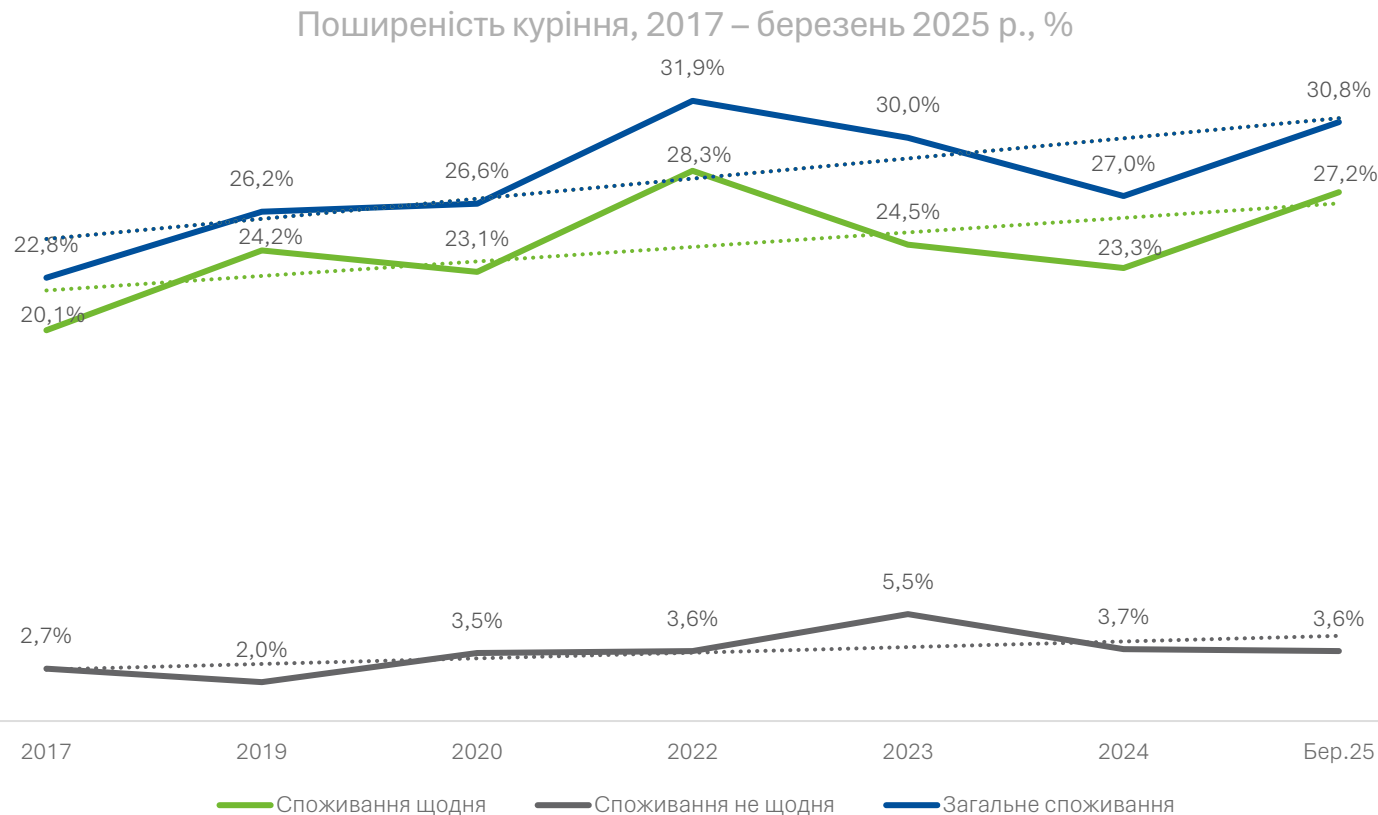
Джерела: Закон 2245-VIII, Закон 466-IX, Закон 11090, Податковий кодекс України, розрахунки ЦЕС.



## Вплив зміни ставок на споживання тютюну

# Попри зростання акцизів, поширеність куріння стабільно зростає протягом останніх років.

Одним із ключових чинників є зростання поширеності куріння серед жінок



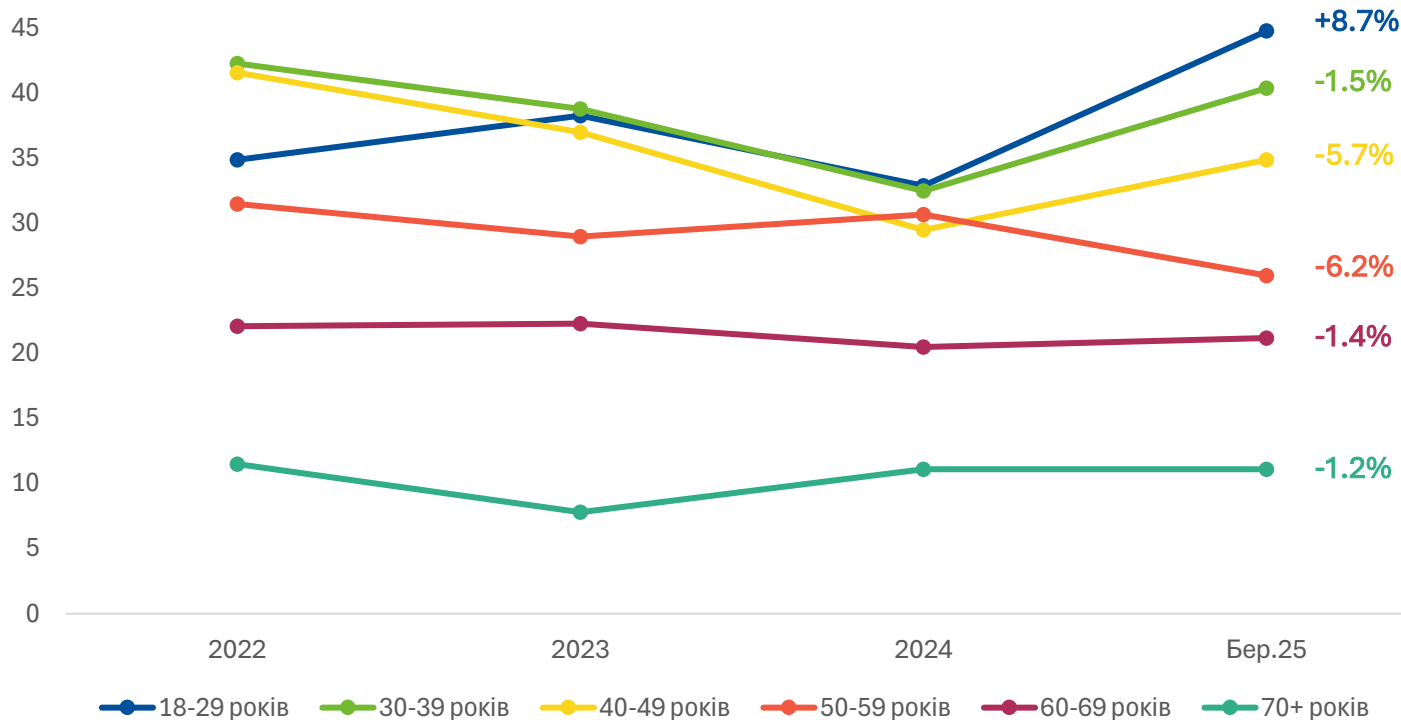
- Поширеність куріння серед жінок зростає з **8,8% у 2017 році до 19,2% у березні 2025 року;**
- За останні 8 років частота куріння серед жінок зростає **на 118% порівняно з 2017 роком;**
- Тим часом поширеність куріння серед чоловіків з 2017 року залишається в межах **40%-50%.**

Джерела: Київський міжнародний інститут соціології.

# У всіх вікових групах, за винятком молоді (18-29 років) спостерігається зниження споживання

Другим чинником зростання поширеності куріння є молодь

Поширеність куріння серед вікових груп, 2022 – березень 2025 р., %



- Найпопулярнішими тютюновими виробами серед молоді є **сигарети (57%), електронні сигарети (39%), ТВЕН (37%) та кальян (24,2%)**.
- **Новітні тютюнові вироби найбільш популярні серед молоді (18–29 років);**
- **45% курців у віковій групі 18-29 років практикують регулярне споживання декількох тютюнових виробів (23% споживають два типи виробів, а 22% — три).**

Джерела: Київський міжнародний інститут соціології.

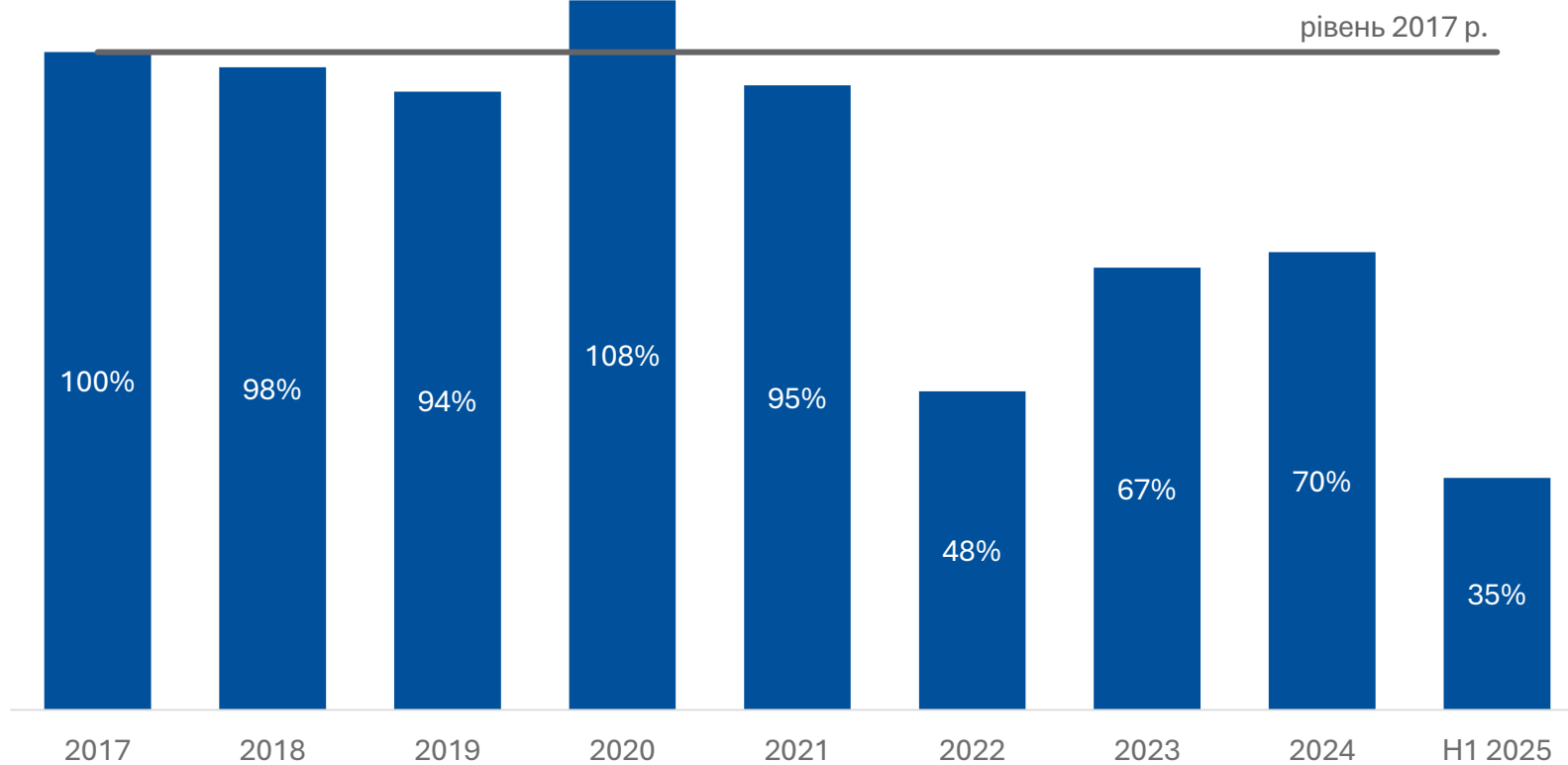


## Вплив зміни ставок на легальний ринок

# Попри зростання акцизів, внутрішнє споживання залишається на стабільному рівні

## З 2022 року ринок тютюнових виробів стабілізувався

Загальне внутрішнє споживання на законному ринку в реальному вираженні (2017=100%), %, 2017 – перше півріччя 2025 р.



Примітка: показник за I півріччя 2025 року відображає дані виключно за половину року

Джерела: Держстат, ITC Trade Map, розрахунки ЦЕС.

- Наразі динаміка ринку показує, що приблизно 30% населення країни станом на 2021 рік проживає за кордоном;
- Виробники тютюну наразі нарощують свої потужності та розширюють експортну діяльність.

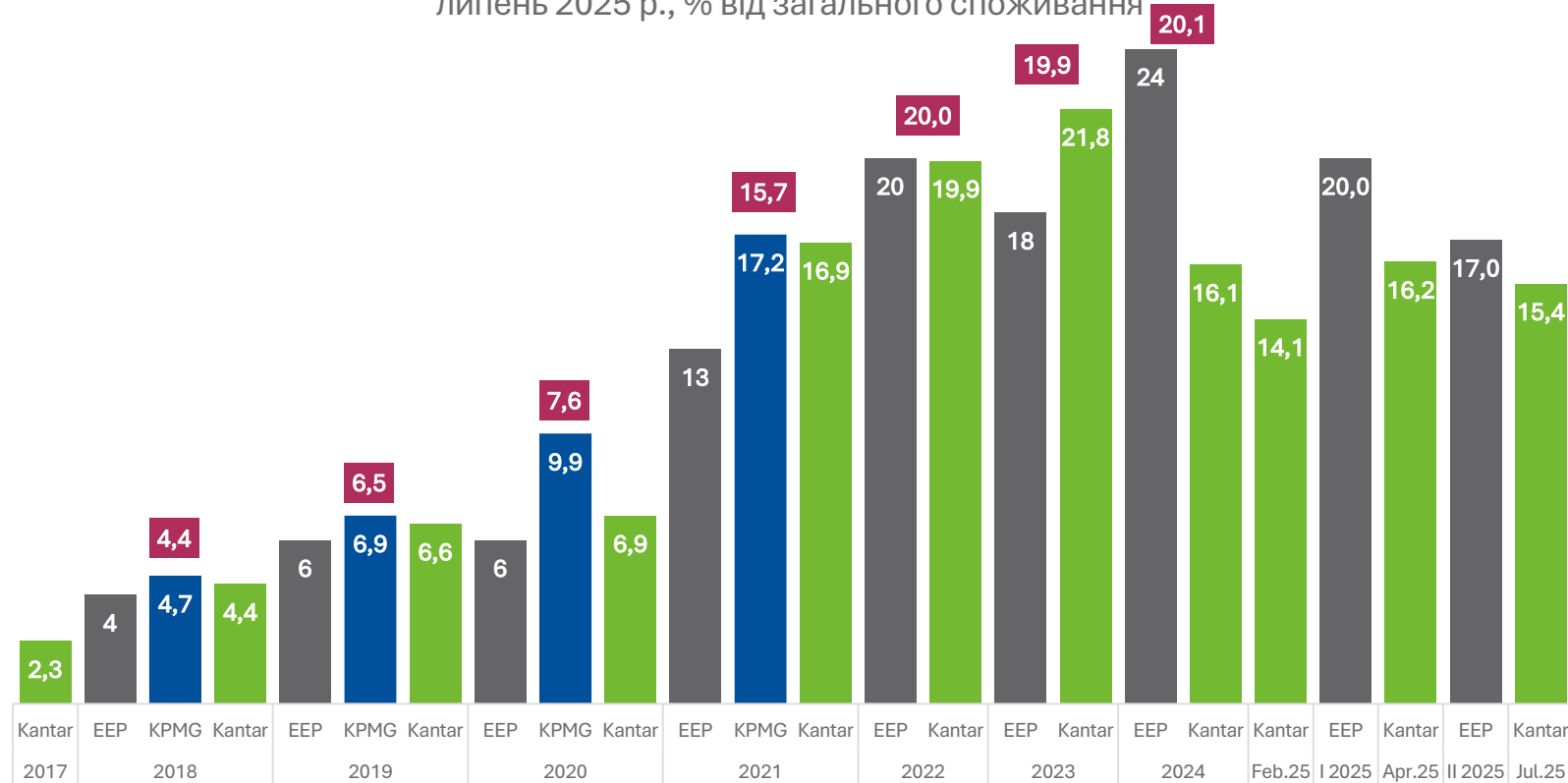


## Вплив зміни ставок на нелегальний ринок

# Підвищення акцизу на тютюнові вироби не стимулює зростання обігу на незаконному ринку

Нелегальна торгівля зростала за час повільного підвищення акцизів протягом останніх років, але нещодавно скоротилася попри швидше зростання ставок

Обсяг нелегальної внутрішньої торгівлі тютюновими виробами в Україні, 2017 – липень 2025 р., % від загального споживання



- Активна боротьба з економічними злочинами з боку відповідальних державних органів є **найефективнішим способом подолання нелегального ринку тютюну.**
- Ключовими **чинниками зростання нелегального ринку тютюну** є нижчі ціни на незаконну продукцію та недостатнє покарання за нелегальний обіг підакцизних товарів.

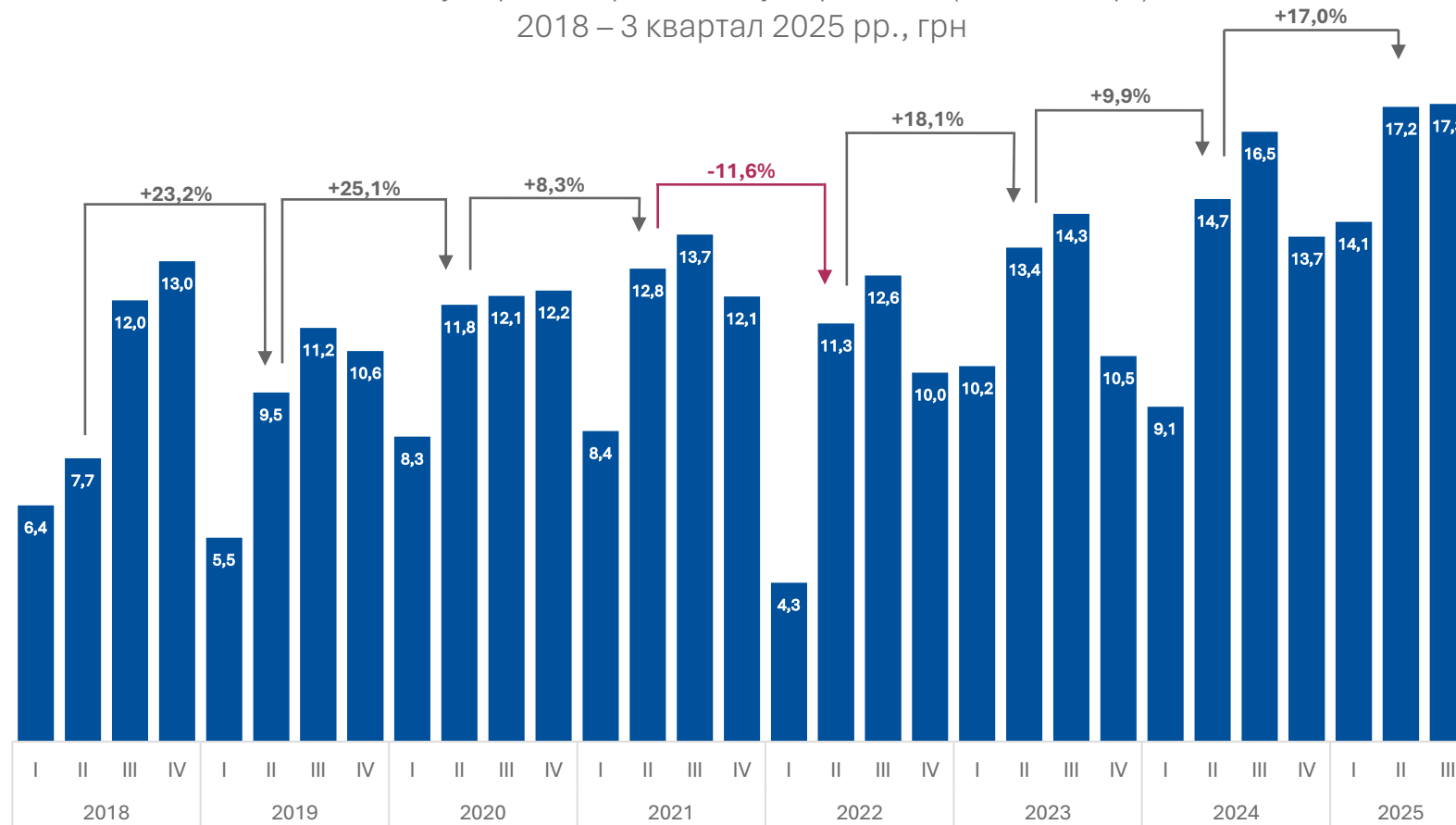
Джерела: Економічна експертна платформа, KPMG, Kantar Ukraine.



## Вплив зміни ставок на податкові надходження

# Нова акцизна політика довела свою ефективність, згенерувавши найвищі надходження у номінальному та реальному вираженні у II кварталі 2025 року

Податкові надходження за акцизним збором до зведеного бюджету України в реальному вираженні (ціни 2017 р.), 2018 – 3 квартал 2025 рр., грн



Через **непідписання законопроєкту** про підвищення ставок акцизу на тютюн у I кварталі 2025 року, на ринку зросла кількість **закупівель наперед**, що матиме **негативні фінансові наслідки**.

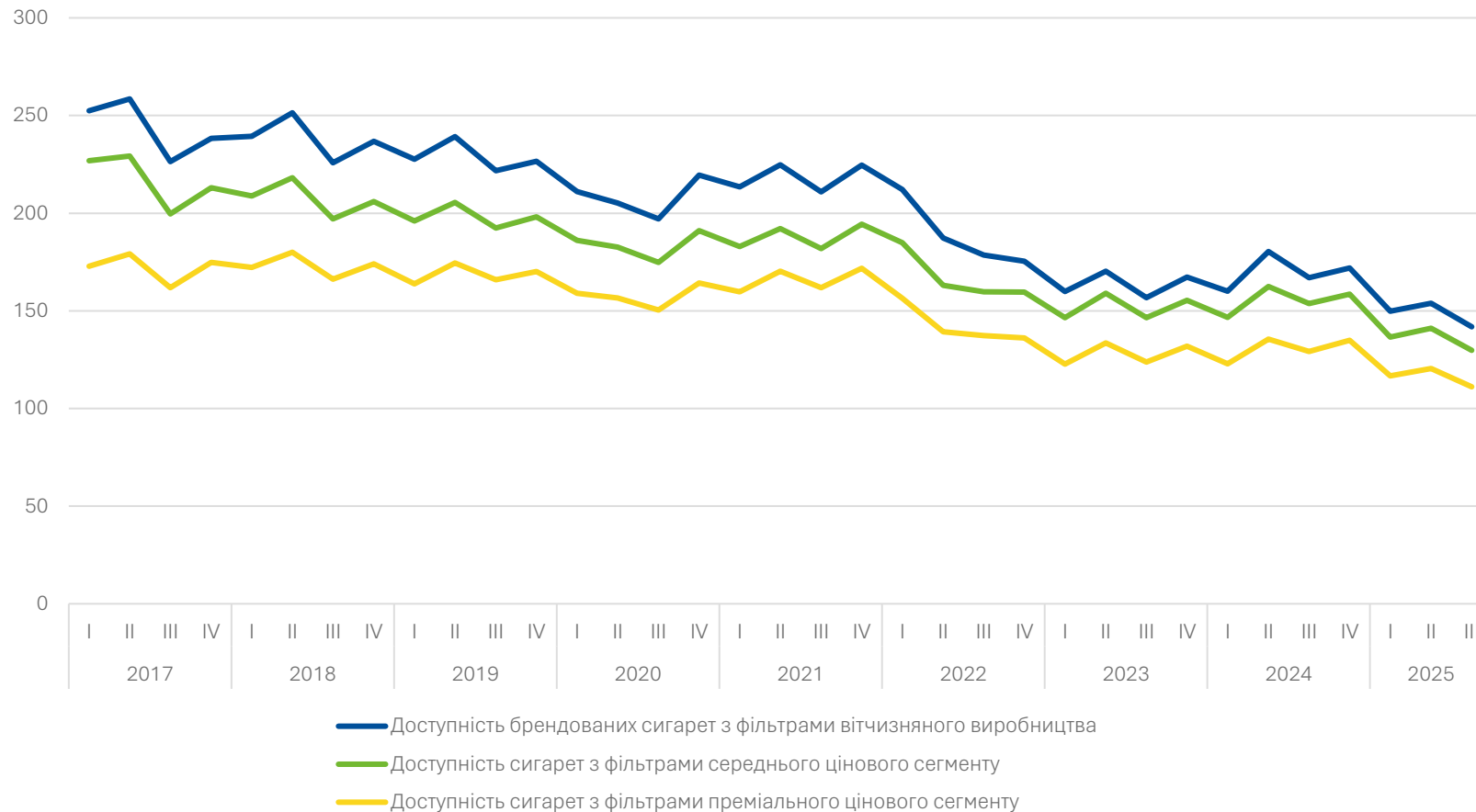
Джерела: Openbudget, розрахунки ЦЕС.



## Вплив зміни ставок на роздрібні ціни та доступність продукції: сигарети

# Доступність сигарет знижується протягом років, що демонструє ефективність акцизної політики

Доступність сигарет за сегментами: скільки пачок сигарет можна купити на середню чисту заробітну плату, 2017 р. – 2 квартал 2025 р., од.



- **Акцизна політика України щодо тютюнових виробів** підтверджує свою **ефективність**, що відображено зниженням індексу доступності всіх сегментів сигарет протягом останніх років.
- Індекс зростав у II кварталі 2025 року в усіх сегментах, що пояснюється темпами зростання зарплати у II кварталі 2025 року, які випередили темпи зростання цін на сигарети. Водночас нижчий темп зростання ціни пачки сигарет стався внаслідок зростання **закупівель наперед**.

Джерела: Держстат, Пенсійний фонд України, розрахунки ЦЕС.

## Україна на шляху до досягнення поточних мінімальних акцизів ЄС на тютюн

- Досягнення мінімального рівня у 2028 р.
- Акцизні зобов'язання за тютюновою продукцією визначаються в євро

## Загальна поширеність куріння зростає

- Зростання відбувається в першу чергу за рахунок жінок та молоді
- Головні причини зростання включають наявність дешевших тютюнових продуктів та активність нелегального ринку



## Нова акцизна політика демонструє позитивний фіскальний ефект

- Збільшення акцизу на **34,7%** у номінальному вираженні у II кварталі 2025 р., в порівнянні з II кварталом 2024 р.
- У реальному вираженні за аналогічний період акциз збільшився на **17%**

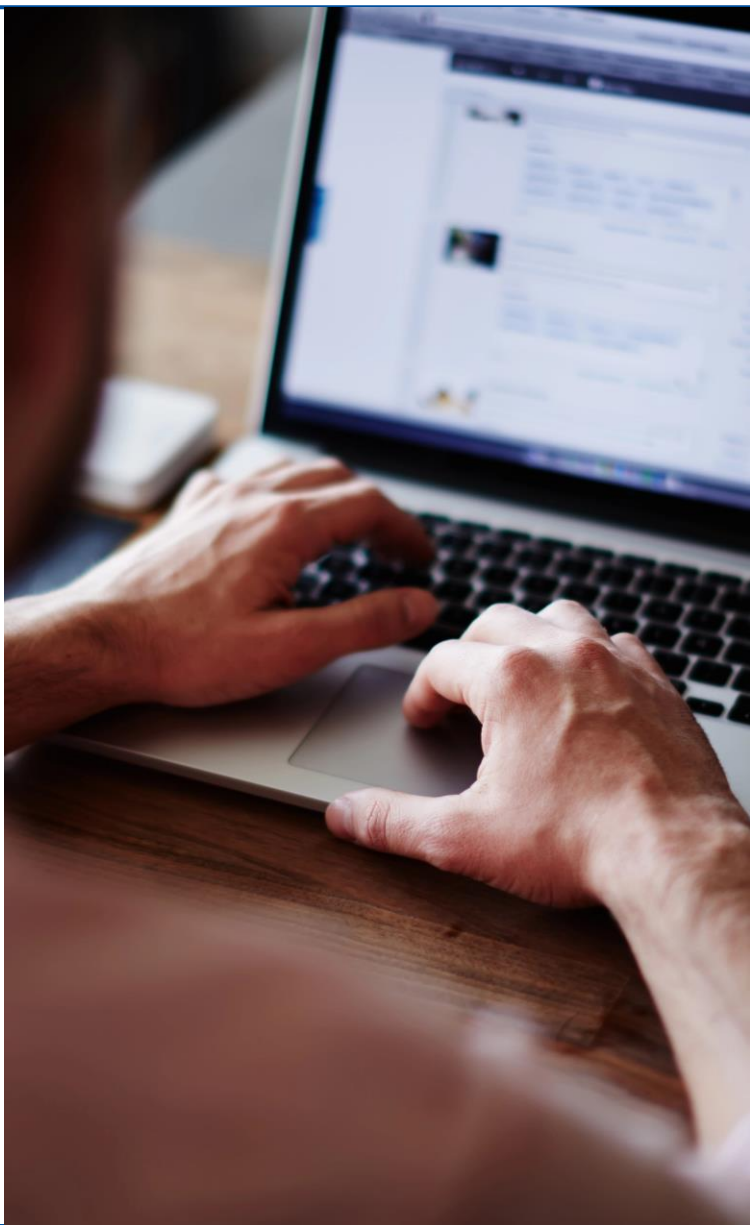
## Попри нещодавнє зниження, нелегальний сегмент залишається високим

- Головні причини включають низькі штрафи, слабе забезпечення дотримання законності та високу дохідність нелегального обігу

- 1 | Вплив на український ринок нової політики ЄС щодо акцизного оподаткування тютюнових виробів. Як досягти мінімальних вимог ЄС без шкоди?
- 2 | Дослідження досвіду країн, які повністю заборонили електронні сигарети. Кращі практики й уроки для України
- 3 | Вплив на Україну податкових пільг ЄС для ТВЕН у порівнянні з сигаретами



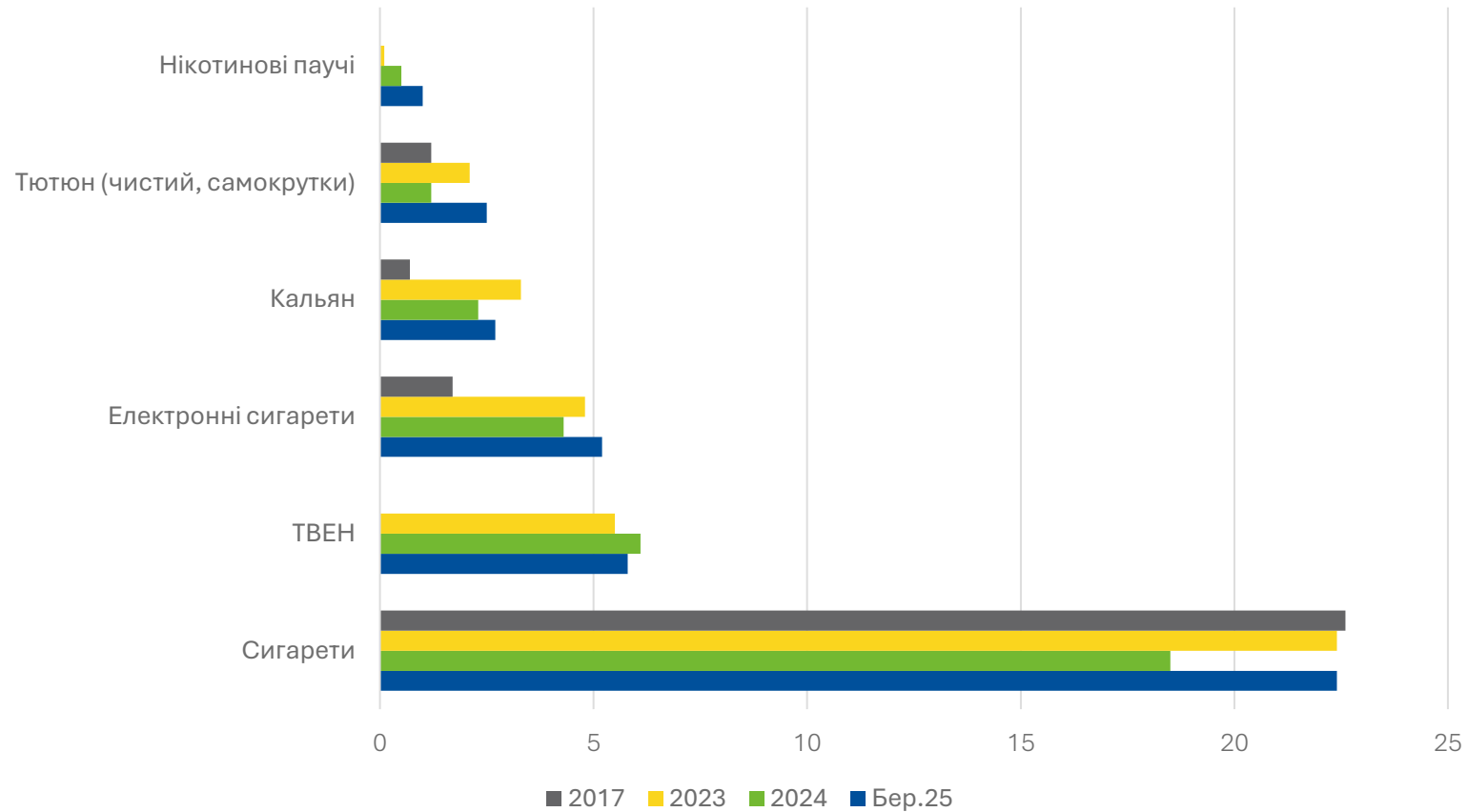
Дякуємо!



Додаток

# Популярність ТВЕН та електронних сигарет стабілізувалася. Сигарети залишаються найпопулярнішим тютюновим виробом

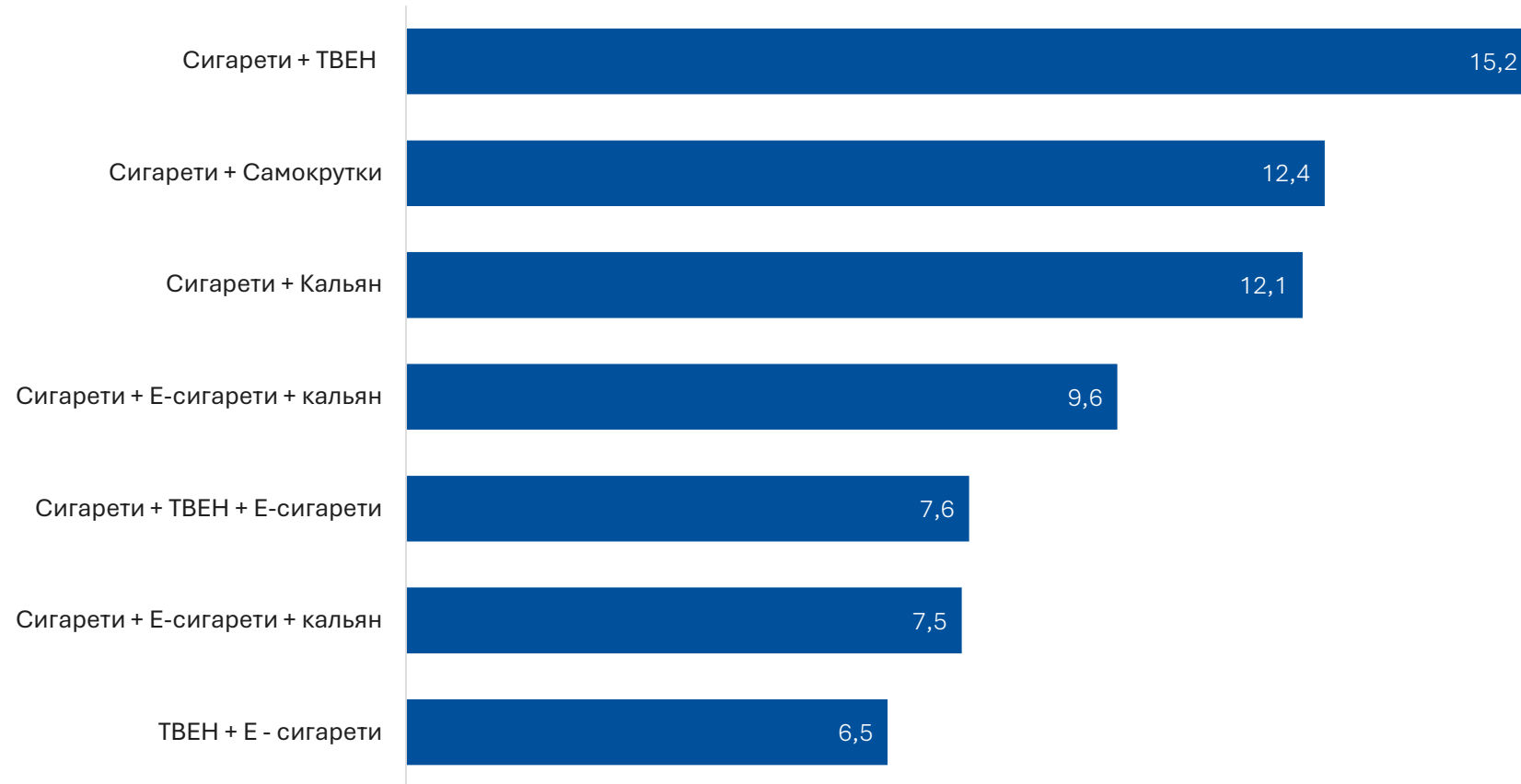
Структура споживання тютюнових виробів серед населення  
(незалежно від того, чи споживають вони в даний час тютюнові або  
нікотинові вироби), 2017 р. – березень 2025 р., %



Джерело: Київський міжнародний інститут соціології.

# 45% курців у віковій групі 18-29 років практикують регулярне споживання кількох тютюнових виробів

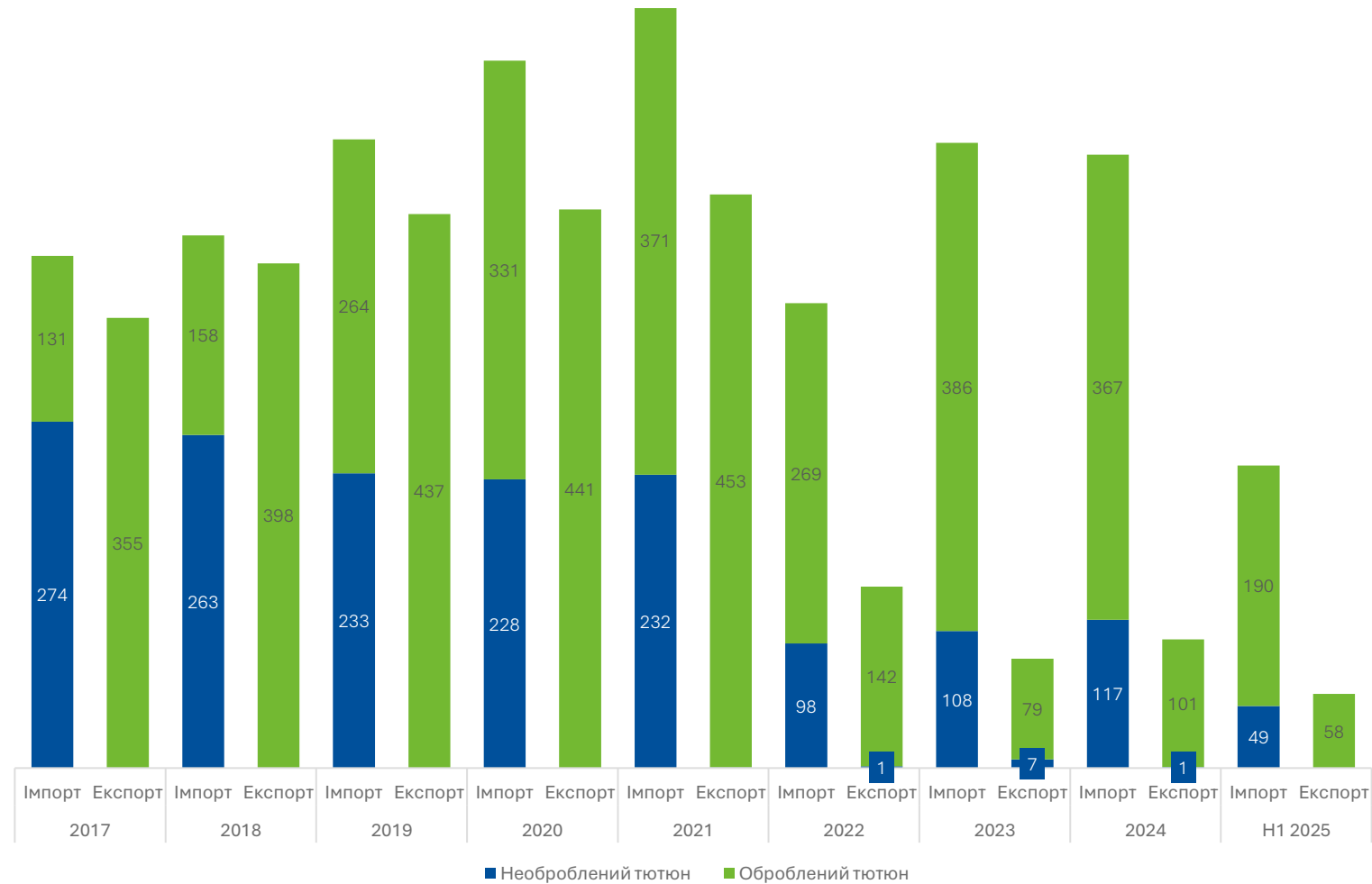
7 найпопулярніших комбінацій споживання різних тютюнових виробів, березень 2025 р., %



Джерело: Київський міжнародний інститут соціології.

# Виробники наразі нарощують потужності та розширюють експортну діяльність

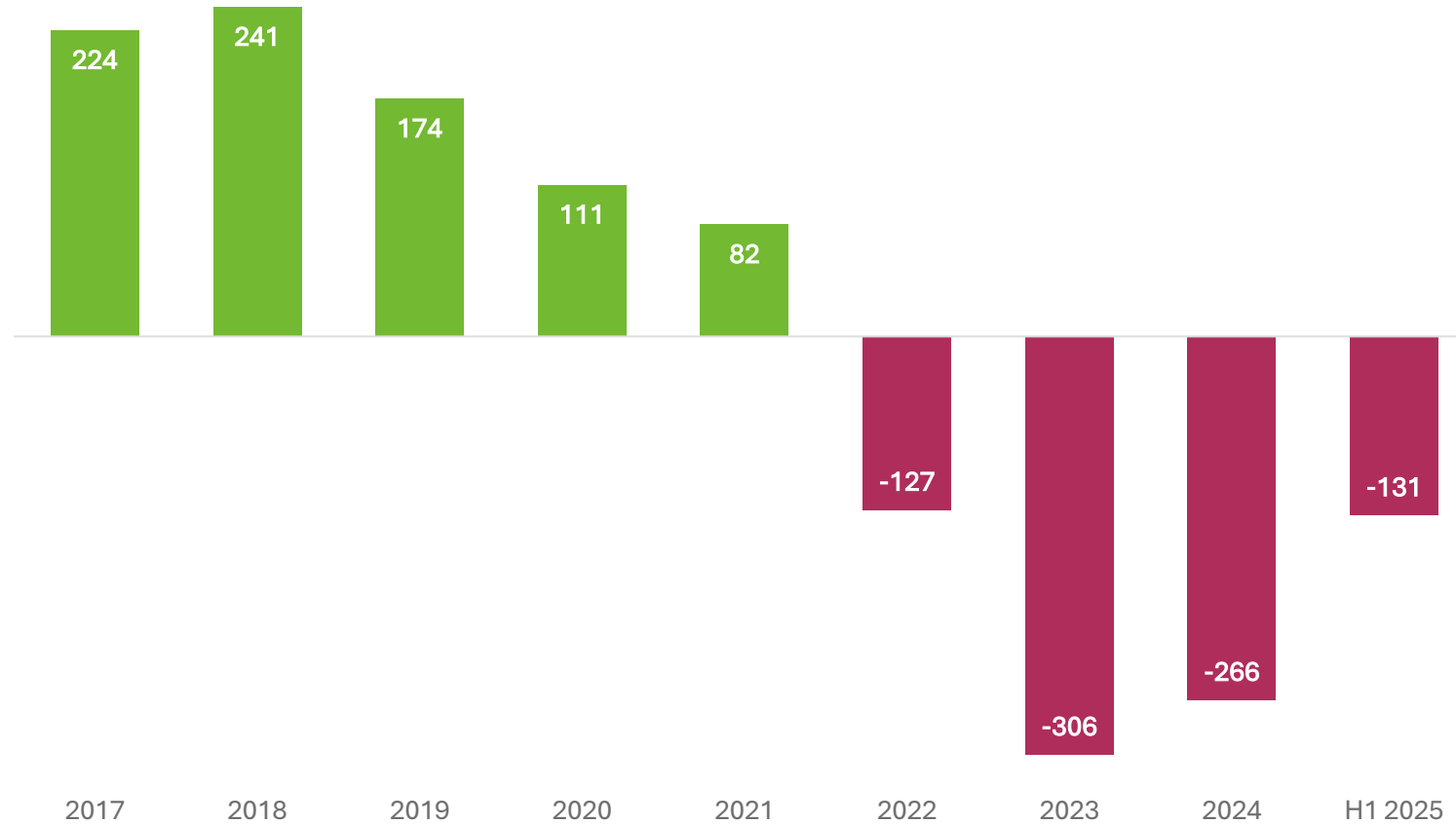
Обсяг міжнародної торгівлі тютюновими виробами в Україні, 2017 – 1 півріччя 2025 року, \$ млн



Джерела: ITC Trade Map, розрахунки ЦЕС.

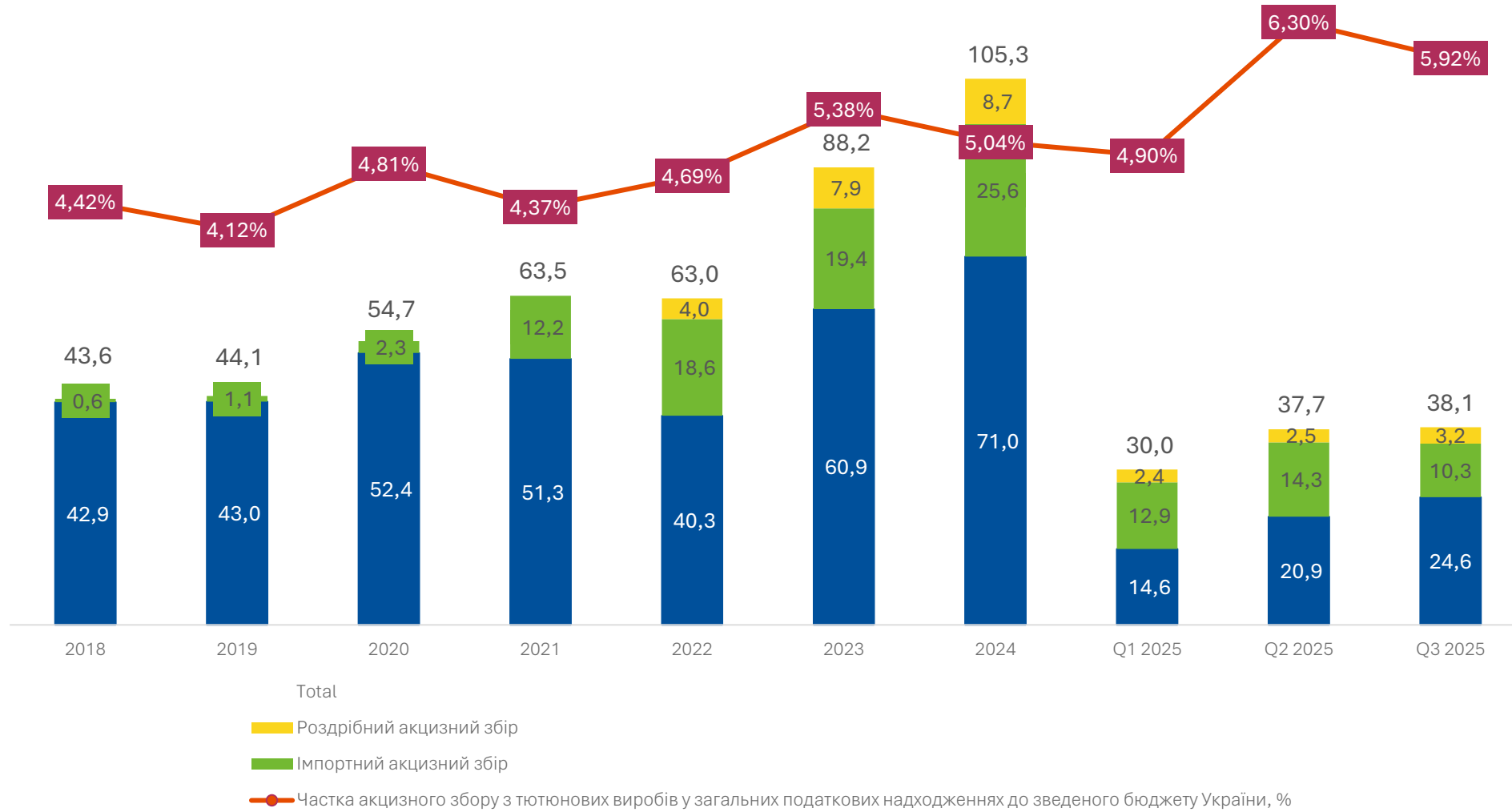
# Для відновлення позитивного торговельного балансу необхідне збільшення виробництва та інвестиції в нові тютюнові вироби

Торговельний баланс виробів з обробленим тютюном, 2017 – I півріччя 2025  
рр., \$ млн



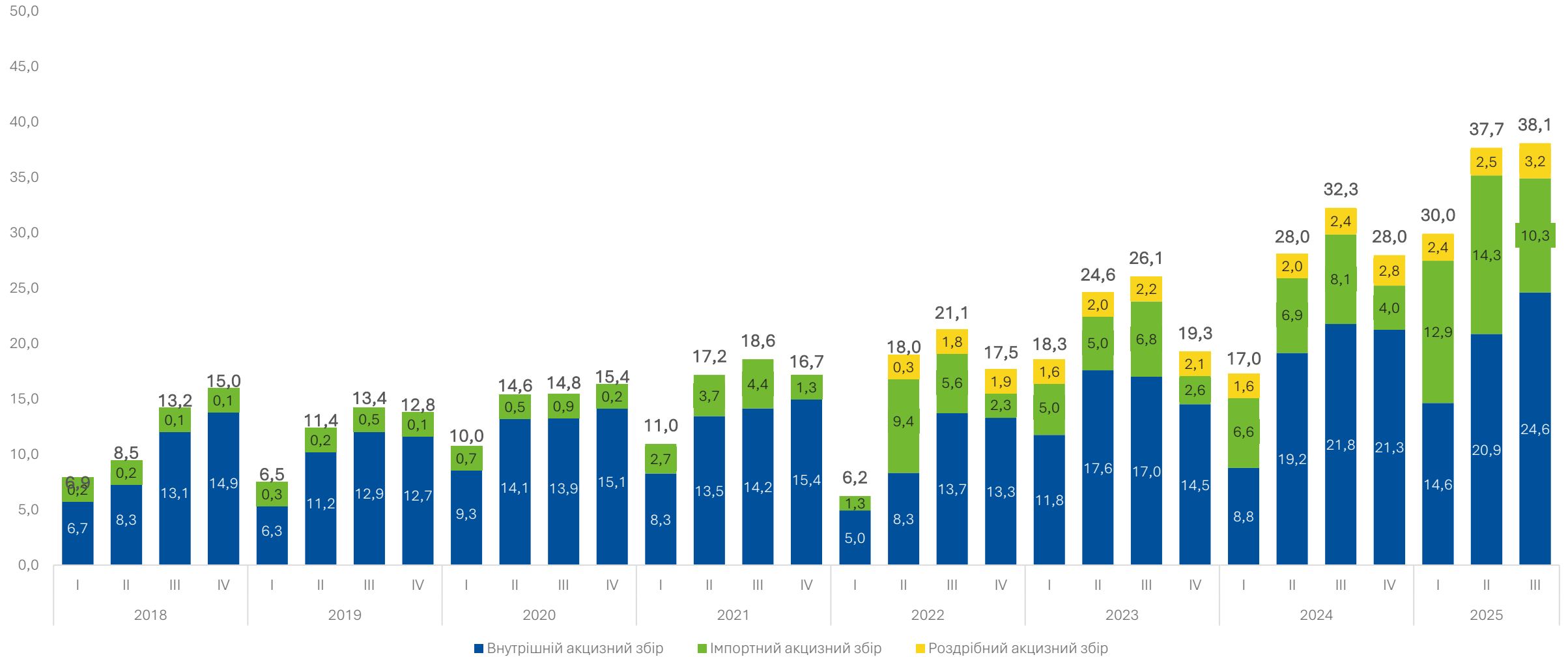
Джерела: ITC Trade Map, розрахунки ЦЕС.

# Доходи від акцизного збору до зведеного бюджету України на щорічній основі, 2018 – III квартал 2025 року, млрд грн



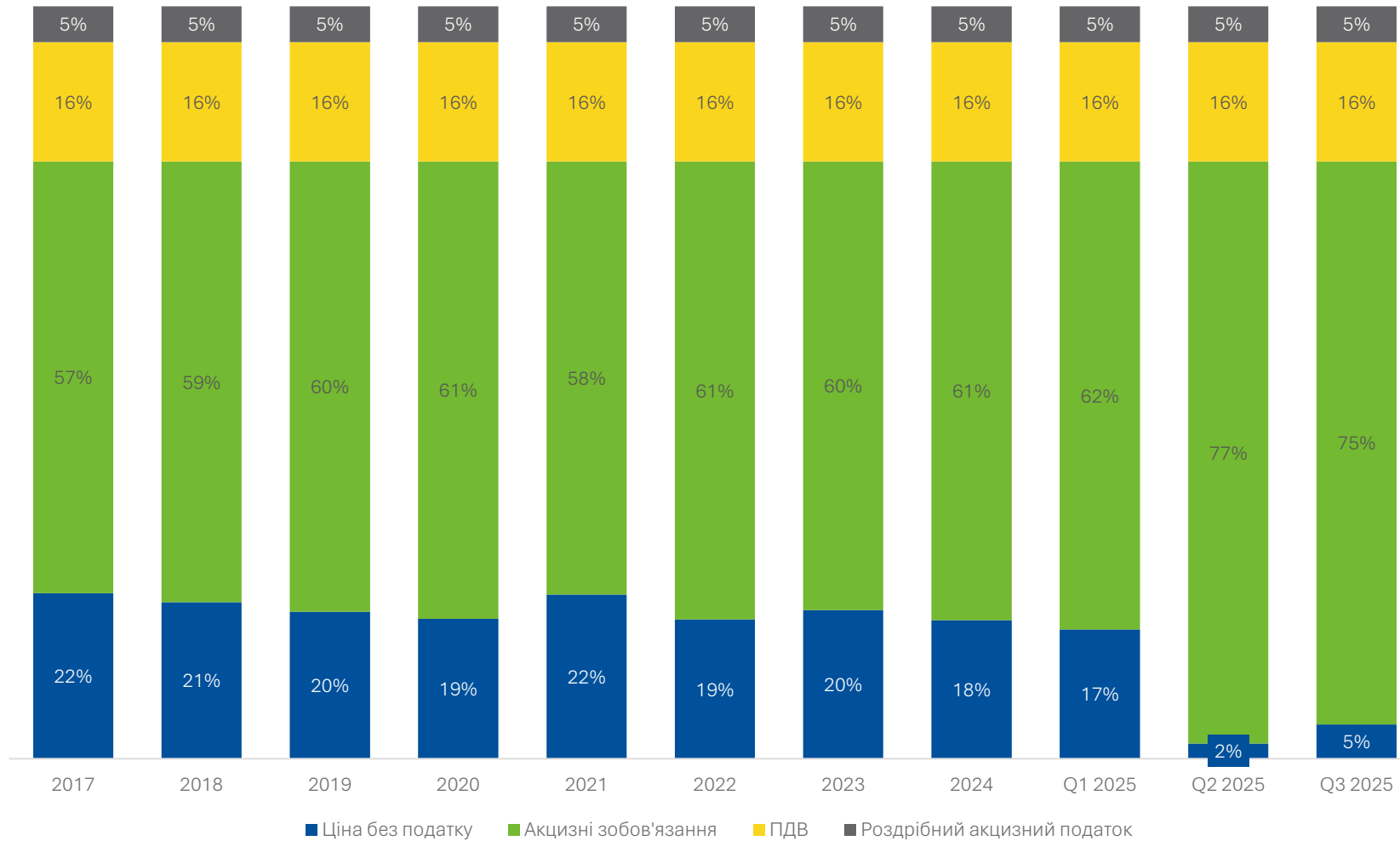
Джерела: Openbudget, розрахунки ЦЕС.

# Доходи від акцизного збору до зведеного бюджету України на кварталній основі, 2018 – III квартал 2025 року, млрд грн



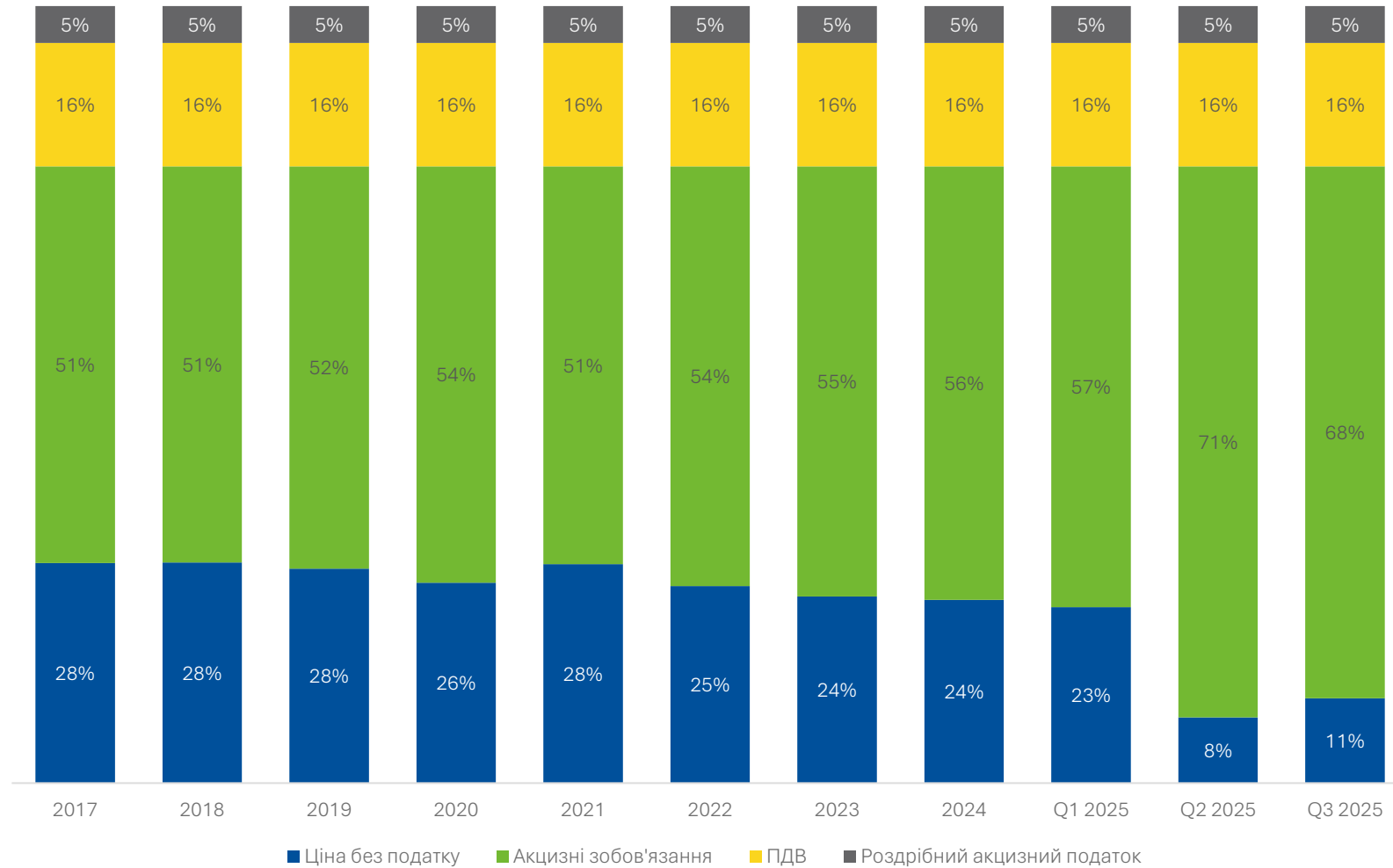
Джерела: Openbudget, розрахунки ЦЕС.

# Структура роздрібних цін на сигарети низького цінового сегменту, 2017 – III квартал 2025 року, %



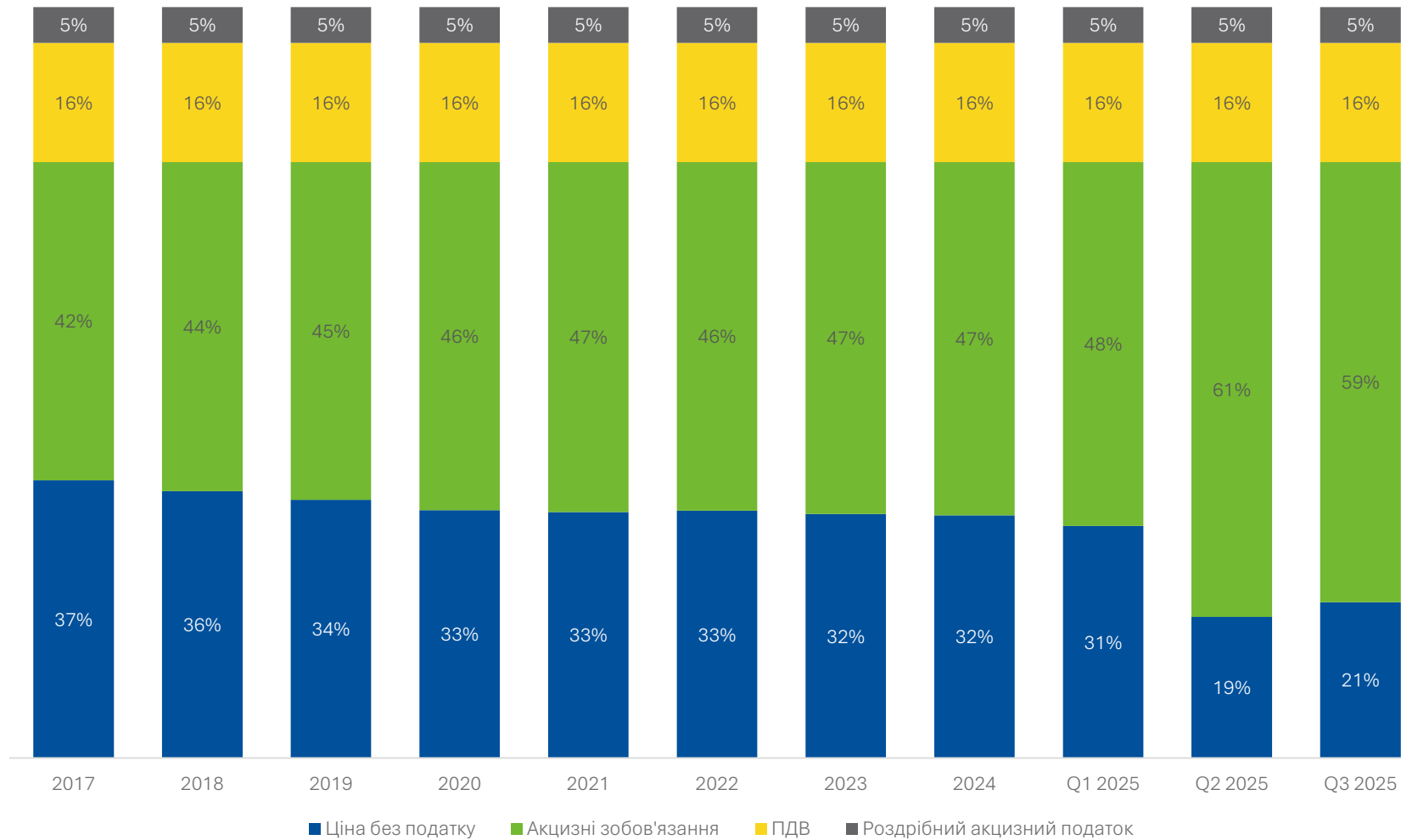
Джерела: Держстат, розрахунки ЦЕС.

# Структура роздрібних цін на пачки сигарет середнього цінового сегменту, 2017 – 3 квартал 2025 року, %



Джерела: Держстат, розрахунки ЦЕС.

# Структура роздрібних цін на пачки сигарет преміального цінового сегменту, 2017 – 3 квартал 2025 року, %



Джерела: Держстат, розрахунки ЦЕС.